

TÜRKİYE'DEKİ ALMAN VAKIFLARI RAPORU II

Dr. Necip Hablmitoğlu

Bütün bu olumsuz gelişmelere karşı Türk Devleti ne yapmaktadır? Ulusuna ve tarihine layık olmayan ya da 'etki ajanı' konumundaki kimi politikacıların, kimi istihbaratçıların, kimi medya mensuplarının, kimi akademisyenlerin, kimi tarikat şeyhlerinin, kimi iş adamlarının varlığı, Türk Devleti'nin söz konusu küreselleşmecî NGO'lar karşısında sadece seyirci konumuna gelmesine neden olmuştur ve olmaktadır. Tipik bir örnek olmak üzere, Başbakanlığa bağlı olarak kurulan İnsan Hakları Üst Kurulu'nun küreselleşmecî benzerlerinden farklı hiçbir fonksiyonu bulunmamaktadır. Ekonomik önlemler için hükümet, milyonlarca üyesi olan ulusal nitelikli sivil toplum kuruluşları yerine, sıradan bir dernek statüsündeki TÜSİAD'dan öncelikle görüş alırken, eleştirilerinin gereğini de anında yerine getirmektedir. Kısaca, Türk Devleti, kendini savunma mekanizmasını çalıştırmadığından, kendi NGO'larını da kuramamaktadır. Özellikle kurulan devlet kaynaklı vakıfların, kamu çıkarları yerine, kimi devlet bürokratlarına hareket -daha doğrusu harcama- esnekliği ve serbestisi sağlaması, uluslararası literatürde GONGO olarak nitelendirilen "Governmental NGO"ların artışına yol açmaktadır ¹. Tapu-Kadastro, Adalet, Polis, MEB, Üniversiteler başta olmak üzere hemen hemen tüm kamu kurum ve kuruluşlarının katrilyonlara hükmeden GONGO'ları, kamu kaynaklarından ve halkın sırtından haksız kazanç sağlamaya devam etmektedir. Sorun sadece bu kadarla kalsa yine kabul edilebilir boyutlarda. Daha kötüsü, sırf kamu kaynaklarını hortumlamak amacı ile kurulan yüzlerce NGO'ya en tipik örnek, vakıf üniversiteleridir. Devlet malına vakıf olunamayacağına ilişkin tarihsel ilkeye rağmen, kurulan vakıf üniversiteleri, kimi sermaye sahiplerine ya da cemaat şeyhlerine, reklâmın yanında, yüz binlerce metrekairelik bedava arsa, hatta boğaz manzaralı orman arazisi, vergi indirimleri, cari harcamaların % 45'ine varan ölçülerde devlet desteği de sağlamaktadır. Harcama faturaları biraz şişirildiğinde, vakıf üniversitelerinin neredeyse cari harcamalarının tamamı devlete yükletilirken, zaten maddi olanaksızlıklar içinde kıvranan devlet üniversitelerine bütçe içinde ayrılan pay da giderek azalmaktadır. Özetle söylemek gerekirse, Türk Devleti'nin ne küreselleşmecî NGO'lara, ne kendi GONGO'larına ve ne de halk deyimi ile 'hortumcu' NGO'lara karşı belirlenmiş bir politikası bulunmaktadır. Bu acizlik görüntüsü, 21-22 Haziran 1919 tarihli Amasya Genelgesi'nde ilk maddede yer alan aşağıdaki yargıyı hatırlara getiriyor: "...hükümet, üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini yerine getirememektedir. Bu durum ulusumuzu yok olmuş gibi gösteriyor" ².

2. TÜRKİYE'DEKİ ALMAN VAKIFLARININ GENEL KARAKTERİSTİĞİ

ABD'nin hedef ülkelerdeki küreselleşmecî NGO'lara dolaylı parasal destek için, NED (Demokrasi Milli Fonu) üzerinden Cumhuriyetçi Parti'ye bağlı IRI (Uluslararası Cumhuriyetçi Enstitüsü) ve Demokrat Partiye bağlı NDI (Ulusal Demokrasi Enstitüsü) ağırlıkta olmak üzere, CIPE (Uluslararası Özel Girişimciler Merkezi), ACILS (Amerikan Uluslararası İşçi Dayanışması Merkezi), Hoover Enstitüsü gibi merkezlere sahip olduğu biliniyor. NED, ABD Kongresi denetiminde oluşturulmuş resmi bir para fonu olduğundan, harcamalarının gizliliği bulunmuyor. Bu fona sadece Federal Bütçe'den kaynak aktarılmıyor, ilâveten uluslararası şirketler ve stratejik müttefik ülkeler de destek sağlıyor. Dolayısıyla, Türkiye dahil hangi üçüncü dünya ülkesinin hangi işbirlikçi NGO'su bu merkezlerden hangi miktarda nakit yardım almış, internete yüklenmiş resmi kaynaklardan kolaylıkla öğreniliyor ³.

AB ülkelerinin de aynı amaçlı "birinci sınıf" NGO'ları bulunuyor; ancak Türkiye'ye baktığımızda, en etkin Avrupalı NGO'lar arasında, özellikle Almanların başı çektikleri gözlemleniyor. Türkiye'de faaliyet gösteren Alman Kültür Merkezleri'nin yanı sıra, Beyrut merkezli "Morgenlaendische Gesellschaft"a bağlı Orient Institut'un İstanbul Şubesi ve Goethe Enstitüsü, Alman NGO'larının Türkiye'deki ilk sıçrama noktaları olarak kabul ediliyor.

Türkiye'de faaliyet gösteren Alman vakıfları ve enstitüleri, gerçekte Alman İstihbarat Servisi BND'nin kontrolünde çalışan, tüm masrafları Federal Bütçe'den karşılanan 'taşeron' NGO'lardır. İşin ilginç tarafı, hemen her vakıf, -aşırı sağcı CSU ve solcu PDS dışında- rejime entegre sorunu olmayan mevcut siyasal partilerin birer yan kuruluşudur. Örneğin, Almanya'nın en büyük partilerinden biri olan Hristiyan Demokratik Birliği-CDU, Konrad Adenauer Vakfı'na, Yeşiller ise Heinrich Böll Vakfı'na sahiptir. Aynı şekilde, Sosyal Demokrat Partisi-SPD'nin Friedrich Ebert Vakfı, Hür Demokrat Parti-FDP'nin Friedrich Naumann Vakfı da aynı statü içindeki vakıflar

arasında yer almaktadır. Alman Parlamentosu'nda grubu bulunan partilerin bünyesi içindeki bu vakıfların tamamı, iktidar-muhalefet ayrımı yapılmaksızın Federal Hükümetin "Politik Eğitim Fonu"ndan finanse edilmektedir. Bu vakıfların yurtdışı faaliyet giderleri de tamamıyla Federal Hükümet tarafından karşılanmaktadır. Resmen Alman Hükümeti'nden yardım alan söz konusu vakıflar, dış ülkelere "Hükümet dışı Sivil Toplum Örgütleri" yani NGO olarak takdim edilmektedir. İşte bu vakıflar, 1984'ten itibaren Türkiye'ye gelerek ve de yasal boşluklardan yararlanarak, her biri birer "taşeronun taşeronu" yasal Türk NGO'sunun tabelası altında faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Söz konusu Alman vakıflarının yıkıcı-bölücü ve de espionaj faaliyetlerine karşı ilk kez Türk kamuoyunu bilgilendirerek uyaran Türkiye'nin tek Doğu bilimcisi Tamer Bacinoğlu, söz konusu vakıflarla ilgili şu çok önemli değerlendirmeyi yapmaktadır:

"... Alman parti vakıfları, devlet finansmanlı çok özel NGO'lardır ve Alman dış politikasının önemli bir aracı durumuna gelmişlerdir. Alman Dışişleri Bakanlığı'nın ... yayınında, ülkelerin içişlerine sorun yaratmadan karışabilmek için ne tür 'kamuflej projeleri' kullanabileceği üzerine bir dizi 'pratik örnek' verilmektedir. 'Politik Vakıflar'ın bu bağlamda 'diyalog programları ile yapıcı bir rol oynayacakları' en yetkili ağızlardan itiraf edilmektedir.

Ankara ve İstanbul'da şubeleri bulunan tüm Alman parti vakıflarının programları kabaca şu üç maddeden oluşur: Birinci maddedeki etkinlikler, Kemalizm'in iflas ettiğini ve sorunun geçici bir hükümet sorunu değil, 'yapay ve uyduruk Türk ulusunu tepeden inme yöntemlerle yaşatmaya çalışan Türk devleti' olduğunu kanıtlamayı amaçlar. Bu çerçevede üçlü bir strateji izlenir: A- 'Toplumun değişik katmanlarını Kürt sorunu üzerine tartışmaya ve çözüm üretmeye alıştırmak' ve buna paralel olarak 'kürtçü gruplar' ile Almanya arasında köprü kurmak. B- 'Toplumun değişik katmanları ile siyasal islâmcıları bir araya getirmek' ve buna paralel olarak islâmcılar ile Alman devleti arasında köprü kurmak. C- 'Alevilerin aşırı islâma karşı oluşlarını dikkate alarak, Aleviler ile özel görüşmek ve konuyu gerektiğinde Kürt sorununa kaydırmak'.

İkinci maddedeki etkinlikler, 'Türkiye'de yerel yönetimlere işlerlik kazandırmak' amacıyla Almanya'da adı var, kendi yok 'federal sistem'i Türkiye'ye tanıtmayı hedefler. FDP'nin Friedrich Naumann Vakfı, 'federalizmi tanıtmak' çabalarını genelde Batı Anadolu'da yürütürken, Yeşillerin Heinrich Böll Vakfı 'federal yönetimin nimetleri'ni Doğu Anadolu konusunda gündeme getirmektedir. Yeşiller'in bu vakfı şu sıralar, Türkiye'nin etnik çetelesini tutmakla meşgul ve hem Alman Dışişleri Bakanı ile hem de aynı bakanlığa bağlı Alman resmi 'araştırma' enstitüleri ile ortak çalışmakta. SPD'nin Friedrich Ebert Vakfı da, daha 'global' bir yaklaşımla 'Türkiye'de sivil toplum kurulabilmesi' için çaba gösterirken, daha çok 'ekonomi ağırlıklı diyalog arayışında olduğu izlenimini vermek istiyor. Türkiye'de 'İslâm'ı demokrasiyle barıştırmak' yolunda en kapsamlı projeler ise CDU'nun Konrad Adenauer Vakfı'nca yaşama geçiriliyor.

Vakıf ajandasının üçüncü maddesi, 'yerli köprübaşları oluşturmayı' öngörür. Almanya'ya davet edilen Türk akademisyenleri, aydınlar, burs verilen doktora öğrencileri, vakıf şubelerine alınan Türk elemanlar için ödenen Alman 'kalkındırma yardımı', bazı duyumlara göre yıldan yıla katlanarak artırılmaktadır. Etkinlik alanlarının farklılığı, parti programlarının farklılığından değil, aralarındaki görev dağılımından kaynaklanır....

Almanya kökenli vakıflar, 'biz NGO'yuz' diyor. Ancak 'sivil toplum', 'küresel ekonomi' ve 'insan hakları' için uğraşı verdiklerini iddia ederken, 'Türk devletinin varlığı sorundur, Türk ulusu uyduruk bir yapıdır' da diyebiliyorlar. Hepsisi de 'dost ve müttefik Almanya' hesabına çalışıyor. Söylev'deki 'Her tarafta ecnebi zabıt ve memurları ve hususi adamları faaliyette...' sözlerini hep anımsamalıyız"⁴.

Federal Alman İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Aralık 2000'de

yayınlanan "Yeni Türkiye Konsepti", Alman vakıflarına, rutin faaliyetlerinin yanında –özellikle espionaj ağırlıklı- yeni görevler yüklemektedir: "Köylülerde çevre bilincini geliştirmek; köylü kadınları politikaya duyarlı hale getirmek; sistem karşıtı eleştirel ve alternatif medyacılığı teşvik; çevre düşmanı yatırımlara özellikle turizm bölgelerinde gereksiz endüstri tesislerine, otoyollara ve baraj inşaatlarına karşı sivil itaatsizlik eylemleri organize etmek vs. vs." ⁵. Gelecek sayıda bu vakıflardan birkaçı ve saptanan faaliyetlerinden bazılarını okuyacaksınız.

Dipnotları 1) Gönüllü kuruluşların (NGO'ların) kazandıkları prestij, sahip oldukları cazibe, bürokrasinin katı kurallarından uzak olan esneklik ve hareket kabiliyeti, zaman zaman hükümetleri, daha doğrusu kamu otoritesini de NGO'lar kurmaya yöneltiyor. Bunlara, yine İngilizce'de, azıcık şaka yollu, "Governmental Non-governmental Organization" veya "Governmental NGO", daha da kısaltılarak "GONGO" deniyor. GONGO'lar; gönüllü kuruluş kavramını, dernek ve vakıf kavramını zedeleyen, zaman zaman belli ölçüde kamu gücünün devredildiği, ama; bürokratik kurallara uymadan at oynatılan kuruluşlardır. Bkz. "Gongoları Ayıklayalım", Çevre, 86, Mart 2001, s. 1.

2) Ayrıntılı bilgi için bkz. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Ankara, 1961, s. 22-23; Tayyib Gökbilgin; Milli Mücadele Başlarken, Ankara, 1959, s. 146-148. "Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005"de mevzuat ve uygulamadaki boşluklara dikkat çekilmektedir: "(1972) Özellikle uluslararası bağışçıların ve teknik yardım sağlayanların, yardımlarını belirli şartlara bağlamaları, idari kontrol sağlama ve yönlendirme gayretleri Sivil Toplum Organizasyonlarının inisiyatif kullanmalarını etkileyebilmektedir. Bu durum, ülke çıkarlarının gözetilmesi ve milli politikaların gösterdiği hedefler doğrultusunda faaliyette bulunmalarının sağlanması açısından STO'ların demokratik bir şekilde yapılanmalarını, idari ve mali açıdan şeffaf olmalarını gerektirmektedir (1974). Ulusal ve uluslararası kaynakların harekete geçirilerek kalkınma çabalarının güçlendirilmesi amacıyla, STO'ların milli politika hedefleri istikametinde faaliyet göstermeleri sağlanacaktır (1978). STO'ların katkı yaptıkları kesimlere, kendi üyelerine ve devlete yönelik olarak demokratik, şeffaf ve sorumlu bir çerçevede faaliyetlerini sürdürmesi sağlanacaktır (1979). Sivil Toplum Organizasyonlarıyla ilgili gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır" (s. 203).

3) CIA bağlantılı merkezlerden sadece NED'den "proje bedeli" adı altında para alan Türk STK'larından TESEV, TÜSES, TUSİAD, Ka-Der, Türk Parlamenterler Birliği, TESAV, Türk Demokrasi Vakfı en tanınmışları. El altından verilen yardımların(!) kanıtlanması mümkün olmamakla birlikte, resmen verilenler bellidir. Örneğin, Doğu Ergil'in TOSAV'ına Türk-Kürt sorunu çözüm çalışmaları için 92.000 ABD doları ile 6250 pound, Gökhan Çapoğlu'nun ANSAV'ına parti örgütlenmesi için 189.604 dolar, Stratejik Araştırmalar Vakfı'na 190.193 dolar, Bülent Akarcalı'nın Türk Demokrasi Vakfı'na 106.100 dolar, Liberal Düşünce Topluluğu'na 111.500 dolar, Türk Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'na 1.111.000 dolar vd. IRI'den "proje bedeli" alanlar arasında ise ARI Grubu 278.500 dolar ile dikkat çekmektedir. NDI'nin diğer Türk STK'larına verdiği 824.900 doların yanı sıra, Yeni FORUM Dergisine verilen bedel 150.000 dolar ve ayrıca 11.766 dolar, vs. vs. Söz konusu merkezler hakkında derli toplu bilgi için bkz. Mustafa Yıldırım, "Şifre Çözücü: Project Democracy 1", Müdafaa-i Hukuk, 32: Mart-Nisan 2001, s. 23-39; 33: Mayıs 2001 s. 39-56; Attila İlhan, "Çok Veren Maldan mı?", Cumhuriyet, 26.1.2001. Ve de bu yardım (!) merkezlerinin internetteki web sayfaları.

4) "Ülkemizdeki Alman vakıflarının programını en özlü ifade eden kişi sanırım Steinbach'dır. 15 Eylül 1998 günü Katolik Kilisesi'ne bağlı Lingen Akademisi'nin çağrısı üzerine verdiği 'İslâm'ın Avrupa İçin Önemi' konferansında şöyle demiştir: 'Sorun, Atatürk'ün bir Paşa fermanıyla yarattığı yapay bir ürün Türk devleti ve Türk ulusudur. Sorun, Kemalizm ve Kemalizmin ulusçuluk ve laiklik ilkeleridir. Sorun, uyduruk, zorlama ve yapay Türk ulusudur. Böyle bir ulus yoktur. Olmadığını, Türkiye'de yaşayan Kürt/Türk, Müslüman/Laik, Alevi/Devlet çatışmalarında görmekteyiz. Bu uyduruk ulusu Atatürk nasıl kurdu? Önce Ermenileri yok ettiler, sonra da Rumları. Kürtleri şu güne kadar neden yok etmediler, bilinemez...' Alman devletinin finanse ettiği Steinbach'ın enstitüsünün Türkiye'de bağlantısı olmadığı Alman vakfı ya da 'araştırma kurumu' yoktur. Örneğin, Steinbach'ın elemanlarından 'Alevilik ve Kürtlük uzmanı' Heidi Wedel, hem SPD'nin Friedrich Ebert Vakfı ile yakın ilişkidedir, hem de Amnesty International adına Türkiye raporları hazırlar. Alman Doğu Enstitüsü'nün İstanbul şubesi bünyesinde 'Gazi Mahallesi Araştırması'nı da yapmıştır. Bu enstitü, Türkiye'de çalışan tüm Alman vakıflarına 'bilimsel' yol göstericilik görevini üstlenmiştir". Geniş bilgi için bkz. Tamer Bacınoğlu, "Türkiye'de Alman Vakıflarının Marifetleri", Cumhuriyet, 6 Temmuz 1999.

5) "Konseptin mesajı açık: 'Lider sultanı altındaki partilerle Türkiye'de sivil toplum inşaa edilemez. Örgütlenme tabandan başlatılmalı; yerel düzlemde örgütlenmelere gidilmeli, özellikle köylü hareketlerine öncelik tanınmalıdır. Türk halkı bu konularda tecrübesiz olduğu için, Alman NGO'lar teorik, parasal ve lojistik yardım sunmalıdırlar": Argun Erbay, "Alman NGO'larının 2001 Türkiye Programı", Aydınlık, 21 Ocak 2001.
